

การวางโครงการทำไม้และการให้สัมปทานทำไม้

การวางโครงการ

การจัดวางโครงการป่าไม้เป็นงานด้านวิชาการ อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมป่าไม้ที่จะพิจารณาคำเนินการ เพื่อจะได้ทราบว่าป่าใดควรจะรักษาไว้ ป่าใดที่จะต้องฟื้นฟูปรับปรุงสภาพป่าให้ดีขึ้น ป่าใดมีกำลังผลิตเพียงพอที่จะให้ผลผลิตได้ จึงกำหนดพื้นที่ป่าไม้โดยจัดการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง เช่น แผนการทำไม้ แผนการปลูกป่า แผนการป้องกันรักษาป่า เป็นต้น เพราะป่าแต่ละแห่ง แต่ละท้องที่ ให้ผลผลิตอันพึงประสงค์ที่ต่างกัน ปกติป่าไม้แบ่งหน้าที่ออกเป็น ๒ ประการ * คือ

๑. หน้าที่ในการป้องกัน (Protective Function) ได้แก่ ป่าต้นน้ำลำธาร ป่าเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และสาธารณประโยชน์ เช่น อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและสงวนพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น

๒. หน้าที่ในการผลิต (Productive Function) ได้แก่ ป่าโครงการต่าง ๆ ที่จัดวางขึ้นเพื่อการทำไม้หรือเพื่อจัดหาและรักษาระดับของงานผลิตภัณฑ์สนองความต้องการในด้านการเกษตร ความต้องการของท้องถิ่น ความต้องการของโรงงานอุตสาหกรรม

ป่าไม้มีหน้าที่ในการป้องกัน หมายถึงป่าที่ควรจะต้องเก็บรักษาไว้ให้คงสภาพเป็นป่าอยู่ตลอดไป ซึ่งป่าที่ควรเก็บรักษานี้จะต้องมีลักษณะดังนี้

* วัฒนา แก้วกำเนิด, ข้อคิดเห็นในการปรับปรุงป่าโครงการของประเทศไทย, การประชุมป่าไม้ประจำปี ๒๕๑๔, กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

๑. ป่าบนควนเขาทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งป่าตามเขาใหญ่และเขาสูง ซึ่งเป็นต้นน้ำ
๒. ป่าซึ่งอยู่ในที่ดินอาจถูกน้ำกัดเซาะให้พังทลายได้ง่าย เช่น ตามไหล่เขาที่ชันและตามริมฝั่งแม่น้ำลำธาร
๓. ป่าซึ่งอยู่ในที่ราบ แต่ที่ดินไม่เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชผล
๔. ป่าซึ่งอยู่ในที่ ๆ น้ำท่วมบ่อย ๆ เช่น ชายหนองบึง ชายทะเล (เพื่อให้แผ่นดินงอกและเป็นที่ย่ำค้ำคลิ่นลม)
๕. ป่าซึ่งมีพันธุ์ไม้มีค่าเป็นจำนวนมาก อันจะเป็นประโยชน์มากกว่าการที่จะถางลงทำเป็นที่เพาะปลูกต่อหน่วยเนื้อที่
๖. ป่าที่อยู่ใกล้หมู่บ้าน (เพื่อให้ราษฎรชาวบ้านได้ใช้ไม้ ใช้น้ำ และเก็บหาของป่าได้สะดวก และเป็นที่ยอาศัยของสัตว์พาหนะ รวมทั้งการพักผ่อนหย่อนใจ)
๗. ป่าที่อยู่ใกล้บ้านเมืองหรือในภูมิภาคที่สวยงาม เพื่อจัดทำเป็นสวนสาธารณะหรืออุทยานธรรมชาติ และเพื่อรักษาความสวยงามของภูมิภาคไว้
๘. ป่าที่สมควรสงวนไว้ให้สัตว์ป่าอยู่อาศัย
๙. ป่าที่อยู่ในช่องกระแสน้ำพายุ
๑๐. ป่าที่อยู่ภายในระยะ ๕๐ เส้น จากชายเขตแดนของประเทศ เพื่อประโยชน์ในทางปกครองและยุทธศาสตร์

ส่วนป่าที่มีหน้าที่ในการผลิต คือพื้นที่ป่าที่นอกเหนือจากการเก็บรักษา ป่าประเภทนี้เป็นป่าที่ให้ผลิตผลทั้งทางตรงและทางอ้อม เรียกป่าเหล่านี้ว่า ป่าเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องได้รับการจัดการเป็นอย่างมาก เพื่อให้มีผลิตผลจากป่าอย่างสม่ำเสมอ กรมป่าไม้ได้เคยจัดวางโครงการป่าไม้ขึ้นในปี ๒๕๔๖ โดยอนุญาตให้ทำไม้เฉพาะไม้ที่คัดเลือกดีตราได้ในแปลงตัดฟันประจำปีของแต่ละป่าโครงการ โครงการละ ๑ ปี ปีละ ๑ แปลงตัดฟัน การอนุญาตไม้แบบนี้แม้จะปฏิบัติได้ใกล้เคียงกับหลักการวิชาการป่าไม้ แต่การควบคุมการทำไม้ยังไม่ได้ผลตามสมควร เพราะผู้รับอนุญาตคงได้รับอนุญาตไม้ในจำนวนเพียงเล็กน้อย ไม่สามารถลงทุนทำไม้เป็นล่ำเป็นสันได้ ผู้ได้รับอนุญาต

จึงมักขายไม้ให้แก่โรงงานแปรรูปไม้หรือพ่อค้ารายใหญ่ทำนองรับซื้อใบอนุญาต ผู้รับซื้อนอกจากจะเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อไม้แล้วยังเสียเงินค่าภาคหลวงและค่าบำรุงป่าอีกด้วย นับว่าเป็นการลงทุนที่สูง จึงทำให้มีการลักลอบตัดไม้กันมากขึ้นเพื่อให้คุ้มกับทุนที่ต้องลงไป ทำให้พื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศอยู่ในสภาพทรุดโทรมจนกระทั่งบางแห่งไม่มีสภาพความเป็นป่าอยู่เลย ดังนั้น ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๑ ให้กรมป่าไม้เร่งจัดวางโครงการขึ้นใหม่ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสนองนโยบายการให้สัมปทานทำไม้และเพื่อขจัดปัญหาการอนุญาตให้ทำไม้ในลักษณะวางจำนวนจำกัดประจำปีให้หมดสิ้นไปด้วย ฉะนั้น พื้นที่ป่าไม้จึงได้รับการสำรวจอย่างทั่วถึงเกือบทั้งประเทศ เพื่อวางเป็นป่าโครงการ ซึ่งคำว่า "ป่าโครงการ" ตามระเบียบกรมป่าไม้ได้ให้ความหมายทางวิชาการป่าไม้วว่า "พื้นที่ป่าซึ่งได้กำหนดแผนการจัดการป่าไม้ขึ้นไว้เพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง เช่น แผนการทำไม้ แผนการปลูกบำรุงป่า แผนการป้องกันรักษาป่า เป็นต้น โดยมีการดำเนินงานต่อเนื่องกันไปตามหลักการจัดการป่าไม้"

เมื่อจัดวางโครงการป่าไม้ในป่าโตเสร็จสิ้นแล้ว รัฐก็จะอนุญาตให้เข้าไปดำเนินการได้ โดยให้สัมปทานแก่องค์การของรัฐ ประเภทหนึ่ง อีกประเภทหนึ่ง ให้สัมปทานแก่ประชาชนในท้องถิ่น (บริษัทจังหวัดทำไม้) เรียกการทำไม้ในสัมปทานประเภทนี้ว่า "การทำไม้ในป่าโครงการ" โดยมีอายุสัมปทาน ๓๐ ปี และเนื่องจากมีอายุการทำไม้ยาวนาน กรมป่าไม้จึงได้กำหนดตอนและแปลงทำไม้ไว้อย่างชัดเจนในแผนที่ต่อท้ายสัมปทาน ปกติจะให้ทำไม้เรียงตามลำดับตอนแปลงกันไป ห้ามมิให้มีการเปลี่ยนตอนหรือแปลงการทำไม้ เพื่อขจัดปัญหายุงยากและเพื่อให้การทำไม้ได้เป็นไปตามแผนงานทำไม้ประจำปีที่กรมป่าไม้ได้กำหนดไว้ให้ จะอ้างเหตุผลว่าสภาพป่าเสื่อมโทรมภูมิภาคกันดาร ต้องลงทุนสูงในการตัดทางซีกกลางไม้ ฯลฯ ก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อให้การทำไม้ได้เป็นไปตามแผนและนโยบายการให้สัมปทานระยะยาวของรัฐบาล

การสำรวจเบื้องต้นเพื่อจัดวางโครงการทำไม้

ก่อนที่จะมีการจัดวางโครงการทำไม้ ณ ป่าใด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบข้อมูลของป่านั้น ๆ ก่อน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดวางโครงการ ทั้งนี้ กรมป่าไม้จะมอบให้เขตป่าไม้แต่ละเขตเป็นผู้ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ในป่าที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของตน เพื่อเสนอต่อกรมป่าไม้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถาปัตยกรรม

ได้พิจารณาจัดวางเป็นโครงการต่อไป

ข้อมูลที่จำเป็นต้องศึกษามีดังต่อไปนี้

๑. ชื่อป่า - ระบุชื่อป่าที่ประชาชนส่วนมากในท้องถิ่นใช้เรียก โดยให้ใช้ชื่ออย่างน้อยไม่ควรเกิน ๓ ชื่อเท่าที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจว่าเป็นป่าแห่งนั้น เช่น ป่าที่มีควนเขาหรือภูเขาหรือคลองจำนวนมาก และประชาชนส่วนใหญ่นิยมใช้เรียกชื่อควน ชื่อภูเขา ชื่อคลอง เป็นชื่อป่า ก็ควรใช้ชื่อทางด้านทิศเหนือสุดของป่าตอนกลาง หรือด้านทิศใต้สุดของป่า เป็นชื่อป่า
๒. เนื้อที่ป่า - บอกเป็นตารางกิโลเมตร และไร่ จากการคำนวณโดยประมาณ
๓. อาณาเขตและเขตติดต่อ - ระบุอาณาเขตและเขตติดต่อดังกล่าวโดยรอบว่าติดต่อกับป่าที่ใกล้เคียงป่าใด ท้องที่ใด
๔. ลักษณะภูมิประเทศ - ระบุพื้นที่มีลักษณะเป็นต้นน้ำลำธาร ที่ราบ ภูเขา ควนเขา หนอง คลอง บึง บาง ทะเลสาบ เกาะ และชายทะเล ชนิดดิน หิน กรวด หินทราย แร่ มีทางหลวง ทางเกวียน ทางซีกลากไม้ หรือทางเดินที่สำคัญและประชาชนใช้อยู่ก็สาย จากที่ใดถึงที่ใด
๕. ชนิดป่า - ต้องแจ้งให้ทราบโดยละเอียดว่า ป่าแถบนั้นจัดเป็นชนิดป่าในลักษณะใด และป่าแต่ละชนิดนั้นมีขอบเขตเท่าใด อยู่ตรงส่วนไหนของพื้นที่ป่า มีจำนวนกี่เปอร์เซ็นต์ของเนื้อที่ป่า เนื่องจากชนิดป่ามีความสัมพันธ์ต่อลักษณะคุณภาพ และปริมาณไม้ที่จะทำออก ตลอดจนอาหาร น้ำของคนและสัตว์

เพื่อเป็นมาตรฐานในการดำเนินการจัดวางโครงการ กรมป่าไม้ได้แบ่งลักษณะป่าอย่างกว้าง ๆ ออกเป็น ๓ ประเภท^๑ คือ

^๑ ศุภวิทย์ วิรัชชกุล, การจัดการป่าไม้ (แพร่ : พิชัยการพิมพ์, ๒๕๑๓), หน้า ๔๔-๔๕.

ก. ประเภทป่าไม่ผลัดใบ (Evergreen Forests)

๑. ป่าดงดิบ (Tropical Evergreen Forests) ^๑

ก) ป่าดงดิบภาคเหนือ

ข) ป่าดงดิบภาคกลาง

ค) ป่าดงดิบแล้ง

ง) ป่าดงดิบภาคใต้

๒. ป่าดงดิบเขา (Hill Evergreen Forests)

๓. ป่าสนเขา (Pine Forests)

๔. ป่าชายเลน (Mangrove Forests)

ข. ประเภทป่าผลัดใบ (Deciduous Forests)

๑. ป่าแดง (Deciduous Dipterocarp Forests)

๒. ป่าเบญจพรรณทั้งใบ (Mixed Deciduous Forests)

ก) ป่าเบญจพรรณขึ้น

ข) ป่าเบญจพรรณแล้ง

ค) ป่าเบญจพรรณต่ำ (ที่ราบต่ำ)

^๑ แบ่งออกตามลักษณะภูมิภาคของประเทศ

ค. ประเภทป่าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ (Other Types of Forests)

๑. ป่าชายหาด (Beach Forests)
๒. ป่าน้ำท่วม (น้ำจืด) (Swamp Forests)
๓. ป่าหญ้า (Savannah Forests)

ในที่นี้จะอธิบายรายละเอียดเฉพาะป่าที่มีไม้เศรษฐกิจขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก และส่วนใหญ่ได้ทำออกเป็นสินค้า ส่วนป่าอื่น ๆ อูรายละเอียดเพิ่มเติมตามหนังสือกรมป่าไม้ ที่ ๔๔๐๔/๒๔๙๒ ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๔๙๒

ป่าดงดิบ

มีอยู่ทุกส่วนของประเทศ แต่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามดินฟ้าอากาศและภูมิประเทศ ป่าประเภทนี้มีพันธุ์ไม้ชนิดที่มีใบเขียวชอุ่มตลอดปี ในระดับความสูงเริ่มตั้งแต่ระดับน้ำทะเลจนถึงยอดขุนหัวย ลำธาร และในที่ดินที่มีส่วนความชื้นเป็นที่อุดมเหมาะสมกับความงอกงาม จำแนกออกเป็นชนิดใหญ่ ๆ ตามหลักวิชาการได้ดังนี้คือ^๑

006471

ก. ป่าดิบชื้น (Tropical Evergreen Forests)

ป่าชนิดนี้กระจุกกระจายอยู่ทั่วประเทศทั้งที่ราบและบนเขา มีมากและต้นไม้เจริญงอกงามที่สุดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ของประเทศ นับตั้งแต่ประจวบคีรีขันธ์ลงไป ไม้ที่สำคัญที่พบในป่าชนิดนี้ คือ ยาง ตะเคียนทอง กะบาก ยมหอม กะท้อน ตะแบก ฯลฯ

คุณค่าของป่าชนิดนี้มีทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงได้แก่ ไม้ที่ไม้ที่ใช้ในการก่อสร้างภายในประเทศและส่งไปจำหน่ายต่างประเทศ อันเกิดจากป่าชนิดนี้ เช่น ไม้ยาง ยุง ตะแบก เป็นต้น

^๑ ถนอม เปรมรศมี, ความรู้ทั่วไปเรื่องป่าไม้เล่มพิเศษ (กรุงเทพมหานคร :

ประโยชน์ทางอ้อม ป่าชนิดนี้ช่วยรักษาความชุ่มชื้นของภูมิภาค รักษาหน้าตามลำห้วย ลำธาร ให้มี
 เหลือเลี้ยงไหลอยู่ตลอดปี และป้องกันการพังทลายของดินในฤดูฝน ใช้เป็นแนวกันเขตแดนระหว่าง
 ประเทศ และประโยชน์ในทางยุทธศาสตร์

ข. ป่าดิบเขา (Hill Evergreen Forests)

ป่าชนิดนี้อยู่ทางภาคเหนือของประเทศในระดับความสูง ๑๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล
 ขึ้นไป ไม้ในป่านี้ยังมีคุณค่าทางเศรษฐกิจน้อย แต่ป่าชนิดนี้มีคุณค่าในทางอ้อมมาก เพราะเหตุที่
 สภาพป่านี้อยู่ตามต้นน้ำลำธารที่สำคัญ ๆ ของประเทศ จึงมีคุณสมบัติในทางป้องกันมิให้น้ำฝนที่ตก
 ลงมาไหลบ่าลงไปพัดถมที่กสิกรรมที่ราบ และป้องกันมิให้น้ำฝนชะเอาดินตามไหล่เขาลงไปถมพื้นที่ต่ำ
 เบื้องล่าง

ป่าผลัดใบ

ป่าประเภทนี้เป็นป่าที่ต้นไม้ทิ้งใบในฤดูร้อน พืชฤดูฝนจะผลิใบใหม่ ป่าประเภทนี้มีอยู่ทั่ว
 ประเทศ แต่ไม่ค่อยพบทางภาคใต้สัก ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแห่ง ๆ ภาคเหนือ ภาคกลาง
 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอยู่ทั่วไป ทั้งบนเขาและที่ราบ ป่าประเภทนี้ยังแบ่งออกได้เป็น
 ๒ ชนิด คือ

ก. ป่าเบญจพรรณ (Mixed Deciduous Forests)

ป่าชนิดนี้เป็นแหล่งที่เกิดของไม้สัก มีอยู่กระจัดกระจายทางภาคเหนือ ภาคกลาง ภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแห่ง ๆ มีไม้อื่นที่ขึ้นปะปนอยู่ด้วย เช่น ประดู่ แดง มะค่าโมง ตะเคียน เสลา แต่
 ในที่บางแห่งที่มีดินอุดมสมบูรณ์และมีสภาพเหมาะสมจะมีไม้สักอยู่ชนิดเดียว

ค่าทางเศรษฐกิจของป่าชนิดนี้ นอกจากค่าอันมหาศาลของไม้สักที่ส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศแล้ว ไม้กระยาเลยชนิดอื่น ๆ ในป่าชนิดนี้ ก็นำมาใช้ในการก่อสร้างและส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศเป็นจำนวนมากเช่นกันในปัจจุบัน เช่น ไม้ประดู่ ไม้แดง เป็นต้น

ข. ป่าแดง (Deciduous Dipterocarps Forests)

ป่าประเภทนี้มีสภาพเป็นดิน หวาย กรวด หรือดินเหนียว ความชุ่มชื้นและความอุดมสมบูรณ์น้อย ป่าประเภทนี้จึงเกิดขึ้นทั้งในที่ราบและขุนเขา พันธุ์ไม้เป็นชนิดที่ทนความแห้งแล้งได้ดี ขึ้นอยู่เป็นหมู่เป็นพวก เช่น พลอง เต็ง รัง มะค่าแต้ เป็นต้น จะพบอยู่ทั่วไปทางภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ค่าทางเศรษฐกิจของป่าแดงนี้ เฉพาะไม้เต็ง ไม้รัง เท่านั้น ก็ให้ผลในการค้าเป็นอันมาก ทั้งนี้ เพราะ ไม้เต็ง รัง มีคุณภาพเหมาะสมในการก่อสร้างต่าง ๆ เช่น รอด คาน เสา ไม้ท่อน จนถึงใช้ทำพื้นรถไฟ นอกจากนี้ยังมี ไม้แดง มะค่าแต้ มะค่าโมง ก็มีชื่อเสียงในการก่อสร้างที่ต้องการความมั่นคงแข็งแรงต่าง ๆ

๖. ชนิดพันธุ์ไม้ - มีพันธุ์ไม้เศรษฐกิจอยู่น้อยเพียงใด มีพันธุ์ไม้ประเภทใดที่เป็นหลักสำคัญของป่านั้น และนอกจากพันธุ์ไม้ที่ทำออกเป็นสินค้าได้แล้ว ยังมีผลิตผลป่าอย่างอื่นอะไรบ้าง

การอนุมัติโครงการ

หลังจากเจ้าหน้าที่ได้สำรวจข้อมูลหลัก ๆ ของแต่ละป่าแล้ว จะนำผลการสำรวจเสนอให้กรมป่าไม้พิจารณา เพื่อดำเนินงานขั้นต่อไป นั่นคือ เมื่อกรมป่าไม้ได้รายละเอียดพอที่จะกำหนดเป็นโครงการได้แล้วว่าพื้นที่ป่าใดควรจัดไว้เป็นป่าเพื่อการผลิต จัดไว้เพื่อเป็นป่าต้นน้ำลำธาร จัด

ไว้เพื่อ เป็นป่าสงวน ป่าหวงห้าม การแบ่งขอบเขตป่าโครงการนั้น ใช้หลักในการแบ่งแปลงตัดฟัน โดยถือกำลังผลิตตามเนื้อที่ (Yield by Area) ของป่าเป็นสำคัญ ถ้าป่าที่มีไม้ขึ้นอยู่หนาแน่นก็แบ่งเขตแปลงให้เล็กลง แต่ถ้าป่าที่มีไม้ขึ้นอยู่ห่าง ๆ กัน ก็แบ่งพื้นที่แปลงตัดฟันให้กว้าง ดังนี้ การทำไม้ออกของแต่ละแปลงตัดฟันก็จะมีจำนวนที่ใกล้เคียงสม่ำเสมอ

ดังนั้น ป่าโครงการที่ใช้อยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ปี ๒๕๑๑ จนถึงปัจจุบันใช้รอบตัดฟัน (Felling Cycle) ๓๐ ปี ทั้งไม้สักและไม้กระยาเลย หมายถึงว่า ในแต่ละป่าโครงการจะแบ่งตอนการทำไม้ออกเป็น ๑๐ ตอน ตอนละ ๓ แปลง แล้วกำหนดให้ทำไม้ปีละ ๑ แปลง เพื่อว่าจะได้ทำไม้ได้ติดต่อกันไปทุกปีจนครบรอบตัดฟัน และอาจจะย้อนกลับมาทำใหม่อีก โดยเริ่มตั้งแต่แปลงที่ ๑ ใหม่ โดยความคาดหมายของนักวิชาการป่าไม่ว่าไม้ขึ้นสองในรอบการทำไม้ครั้งก่อนจะเจริญเติบโตจนมีขนาดพอที่จะทำการคัดเลือกให้ตัดฟันได้อีก ปัจจุบันได้วางโครงการป่าเสร็จเรียบร้อยแล้ว เป็นป่าไม้สัก ๑๓๖ หมวดตัดฟัน ไม้กระยาเลย ๓๔๑ หมวดตัดฟัน

ผลของการวางโครงการทำไม้

๑. ทำให้พื้นที่การทำไม้เป็นสัดส่วน เป็นไปตามหลักวิชาการ ทั้งยังถูกต้องตามระเบียบของกรมป่าไม้อีกด้วย
๒. ทำให้ผู้นำเอาทรัพยากรและผลผลิตป่าไม้มานำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง
๓. ทำให้ราษฎรในท้องถิ่นและท้องที่ใกล้เคียงมีไม้ไว้ใช้สอย
๔. ทำให้เกิดเป็นอาชีพขึ้น คือ อาชีพการทำไม้และเก็บหาของป่า
๕. นำความเจริญไปสู่ท้องถิ่นนั้น ๆ เพราะมีทางซีกลากไม้และถนนเกิดขึ้น
๖. เป็นการป้องกันอันตรายจากการลักลอบทำลายป่าไม้ได้ทางอ้อม เนื่องจากตามเงื่อนไขสัมปทานนั้น ผู้รับสัมปทานทำไม้จะต้องดูแลรับผิดชอบรักษาป่านั้น ๆ ด้วย ถ้ามีการกระทำผิดเกิดขึ้น เช่น บุกรุกแผ้วถางป่า ลักลอบตัดฟันไม้ ๓ ที่ใดในป่าใด จะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจับกุมออกไปดำเนินการ เพราะผู้รับสัมปทานไม่มีอำนาจจับกุมผู้กระทำผิดได้
๗. ทำให้เพิ่มพูนรายได้ให้แก่รัฐ เนื่องจากผู้รับสัมปทานจะต้องเสียเงินให้แก่รัฐในการทำไม้ออกจากป่า

๘. ทำให้ป่าไม้คงมีอยู่ตลอดไป เพราะเงื่อนไขสัมปทานกำหนดให้ผู้รับสัมปทานต้องปลูก ป่าทดแทนการทำไม้ ออก

การให้สัมปทานทำไม้ระยะยาวของรัฐบาล

คำว่า "สัมปทาน" นั้น ปทานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่า "การมอบให้ อนุญาตให้มีสิทธิที่จะทำได้แต่ผู้เดียวในกิจการบางอย่าง เช่น เหมืองแร่และป่าไม้" ดังนั้น ความหมายของการให้สัมปทานทำไม้ ก็คือ การอนุญาตให้ทำไม้ขึ้นเอง แต่เป็นการอนุญาตให้มีสิทธิทำได้ แต่ผู้เดียว โดยมีเงื่อนไขและจำกัดเวลาทำการ

การอนุญาตให้ทำไม้โดยทั่ว ๆ ไปนั้น แต่เดิมได้กำหนดจำนวนแห่งการอนุญาตโดยจำกัด จำนวนที่จะอนุญาตเป็นชั้น อำเภอ จังหวัด จนถึงขั้นกรมป่าไม้ ต่อมาได้มีการกำหนดชนิดไม้ที่สำคัญ โดยแบ่งออกเป็น ๒ จำพวก ไม้จำพวกที่ ๑ ได้แก่ ไม้มีค่าหายาก ให้อยู่ในอำนาจของ อธิบดีกรมป่าไม้จะพิจารณาอนุญาต ไม้จำพวกที่ ๒ เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณา อนุญาต โดยระบุกำหนดชนิด จำนวนจำกัด เพื่ออนุญาตเป็นรายปีไว้ แล้วแบ่งเฉลี่ยอนุญาตให้แก่ผู้ขอในท้องถิ่น ไม้ชนิดอื่นนอกจากจำพวกที่ ๑ และ ๒ ให้อยู่ในอำนาจของอำเภอ จังหวัด หรือ ป่าไม้เขต พิจารณาอนุญาตได้เป็นครั้งคราวตามจำนวนที่กำหนดอำนาจไว้ให้

การอนุญาตรายย่อยตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว แม้จะได้วิวัฒนาการมาจนถึงขั้นกำหนดวง จำนวนจำกัดประจำปีแล้วก็ตาม แต่การอนุญาตโดยวิธีนี้ก็หาได้เป็นไปตามหลักวิชาการป่าไม้ไม่ เพราะวงจำนวนจำกัดที่กำหนดเพื่ออนุญาต เป็นรายปีนั้นได้กำหนดขึ้นโดยการประเมินเท่านั้น มิได้มีการสำรวจนับไม้โดยครบถ้วน ส่วนเนื้อที่ป่าก็มิได้กำหนดแบ่งแปลงตัดฟันไว้แน่นอน จึงอาจมีการทำ ไม้ซ้ำบริเวณกันเรื่อย ๆ มา ดังนั้น เพื่อความถูกต้องจึงได้ตราพระราชบัญญัติป่าไม้ขึ้นในปี ๒๔๘๔ และในพระราชบัญญัติป่าไม้นี้ได้บัญญัติเกี่ยวกับสัมปทานไว้ ๒ มาตรา คือ

มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า "ผู้ใดทำไม้หรือเจาะหรือสับหรือเผา หรือทำอันตรายด้วย ประการใด ๆ แก่ไม้หวงห้าม ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือได้รับสัมปทานตามความ ในพระราชบัญญัตินี้ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต"

การอนุญาตนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีแล้ว จะอนุญาตให้ผู้ผูกขาด โดยให้ผู้รับอนุญาตเสียเงินค่าผูกขาดให้แก่รัฐบาลตามจำนวนที่รัฐมนตรีกำหนดก็ได้

ความหมายของบทบัญญัติข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า การอนุญาตให้ทำไม้หวงห้ามมีอยู่ด้วยกัน ๓ แบบ คือ

- (๑) การอนุญาตธรรมดาหรืออนุญาตแบบรายย่อย (เป็นอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่)
- (๒) การอนุญาตผูกขาด (เป็นอำนาจของรัฐมนตรี)
- (๓) การอนุญาตโดยวิธีการให้สัมปทาน (เป็นอำนาจของรัฐบาลตาม มาตรา ๖๓)

มาตรา ๖๓ "ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ รัฐบาลมีอำนาจให้สัมปทาน ในการทำไม้ชนิดใด หรือเก็บหาของป่าอย่างใด ในป่าใด โดยมีขอบเขตเพียงใด และ ในสัมปทานนั้นจะให้ มีข้อกำหนดและเงื่อนไขอย่างใดก็ได้"

รัฐบาลมีอำนาจให้ผู้รับสัมปทานเสียเงินค่าภาคหลวงตามอัตราที่รัฐบาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินอัตราอย่างสูงที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และจะให้ผู้รับสัมปทานเสียเงิน แก่รัฐบาลตามจำนวนที่รัฐบาลจะกำหนดอีกก็ได้"

ตามบัญญัติของ มาตรา ๖๓ มีความหมายแยกออกได้ดังนี้^๑

(๑) การให้สัมปทานอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ ซึ่งจะต้องนำบท บัญญัติมาตราอื่น ๆ ในพระราชบัญญัติป่าไม้มาประกอบด้วย เช่น ไม้หวงห้ามประเภท ข. ไม้ อนุญาตให้ทำออกตามมาตรา ๖ การทำไม้หวงห้ามต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ คือ ต้องได้รับอนุญาต หรือได้รับสัมปทาน และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง, มาตรา ๑๓^๒ ต้องไม่ทำไม้ที่มี

^๑ จรรยา แววอุฉินันท์, "คำอธิบายกฎเกณฑ์การอนุญาตและการให้สัมปทานทำไม้ในอดีต และปัจจุบัน", การให้สัมปทานทำไม้ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิช, ๒๕๑๗), หน้า ๒๑๓-๒๑๔

^๒ "ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตทำไม้ที่มีขนาดต่ำกว่าขนาดจำกัด นอกจากมีรอยตราอนุญาตของ พนักงานเจ้าหน้าที่ประทับไว้หรือมีข้อความระบุอนุญาตไว้ในใบอนุญาต"

ขนาดต่ำกว่าขนาดจำกัด, มาตรา ๑๔ ผู้รับอนุญาตต้องเสียเงินค่าภาคหลวงตามกำหนดไว้ เป็นต้น

(๒) อำนาจการให้สัมปทานเป็นของรัฐบาล "คณะรัฐมนตรี" กล่าวคือ เมื่อกรมป่าไม้ และกระทรวงเกษตรฯ เห็นสมควรให้บุคคลใดได้รับสัมปทานทำไม้ป่าใด ก็ต้องเสนอเรื่องราวถึง คณะรัฐมนตรีเพื่อประชุมพิจารณา เมื่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีลงมติอนุมัติแล้ว กระทรวงเกษตรฯ จึงจะออกสัมปทานตามเงื่อนไขที่ได้รับอนุมัติได้

อนึ่ง เหตุการณ์บ้านเมืองบางขณะผู้บริหารประเทศอาจไม่ใช่คณะรัฐมนตรี แต่อาจเป็น คณะปฏิวัติก็ได้ ดังนั้น คำว่า "รัฐบาล" ก็หมายถึง "คณะผู้บริหารประเทศ" อาจเป็นคณะปฏิวัติ หรือ "คณะรัฐประหาร" หรือ "คณะปฏิรูป" สุดแต่จะเรียก

(๓) การให้สัมปทานทำไม้หรือเก็บของป่า ต้องระบุชนิดไม้หรือของป่า เช่น สัมปทาน ทำไม้สัก, สัมปทานทำไม้หวงห้ามธรรมดา นอกจากไม้สัก (ไม้กระยาเลย) สัมปทานทำไม้หิน หรือ ไม้เผ่าถ่าน เป็นต้น

(๔) ในป่าใดโดยมีขอบเขตป่าเพียงใด หมายถึงชื่อและท้องที่ป่า โดยกำหนดแนว ขอบเขตป่าแห่งนั้นลงในแผนที่ป่าให้ชัดเจน หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การให้สัมปทานเป็นการมอบ เนื้อที่ทั้งผืนให้ ไม่ใช่นับชนิดจำนวนต้นไม้มอบให้ ไม่เหมือนการอนุญาตผูกขาด ซึ่งมีการสำรวจ ชนิด จำนวนไม้ ให้ทราบแน่นอนก่อน แล้วมอบไม้ตามชนิด, จำนวนนั้นให้ทำออก การให้สัมปทาน ยึดถือขอบเขตพื้นที่เป็นสำคัญ ส่วนชนิดจำนวนไม้ที่จะให้ทำออกเป็น เรื่องที่จะต้องสำรวจมอบให้ทำ เป็นปี ๆ ไปในภายหลัง บางแปลงอาจจะมีไม้จำนวนน้อยหรือจำนวนมาก ก็ขึ้นอยู่กับสภาพและ กำลังผลิต (Yield) ของป่า เมื่อออกสัมปทานเสร็จแล้วจึงสำรวจไม้ในภายหลังก็ได้ แต่อนุญาต ผูกขาดต้องสำรวจไม้ก่อนเสมอไป

(๕) รัฐบาลจะกำหนดเงื่อนไขไว้ในสัมปทานอย่างไรก็ได้ โดยที่สัมปทานเป็น "สัญญา" อย่างหนึ่ง (สัญญาสองฝ่าย) ระหว่าง "รัฐบาล" ฝ่ายหนึ่ง กับ "บุคคล" (อาจเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลก็ได้) อีกฝ่ายหนึ่ง สัญญาสัมปทานนี้มีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทน แต่เนื่องจาก "รัฐบาล" ไม่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย จึงไม่อาจเข้าทำนิติกรรมสัญญาได้ จึงได้มอบหมายให้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เข้าทำสัญญาแทน คือมอบให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้ออกสัมปทาน

(๖) รัฐบาลมีอำนาจให้ผู้รับสัมปทาน เสียเงินค่าภาคหลวงตามอัตราที่รัฐบาล เห็นสมควร แต่ไม่เกินอัตราอย่างสูงที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป่าไม้ หมายถึงว่าผู้รับสัมปทานมีหน้าที่เสียเงินค่าภาคหลวงไม้ที่นำออกตามสัมปทานตามอัตราที่รัฐบาลกำหนด แต่มีข้อแม้ว่ารัฐบาลจะกำหนดอัตราค่าภาคหลวง เกินกว่าจำนวนอย่างสูงที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป่าไม้ไม่ได้

(๗) รัฐบาลจะให้ผู้รับสัมปทาน เสียเงินแก่รัฐบาลตามจำนวนที่รัฐบาลจะกำหนดอีกก็ได้ คือ นอกจากผู้รับสัมปทานจะต้องเสียเงินค่าภาคหลวงตามอัตราที่กำหนดดังกล่าวข้างต้นแล้ว รัฐบาลจะกำหนดให้ผู้รับสัมปทาน เสียเงินพิเศษอีกก็ได้

มาตรานี้ เป็นบทหลักที่สำคัญยิ่ง เพราะการจะให้สัมปทานหรือไม่นั้น เป็นอำนาจของรัฐบาล คือคณะรัฐมนตรีที่จะพิจารณาว่าสมควรหรือไม่ประการใด แต่ทั้งนี้มิใช่ที่รัฐบาลจะมีอำนาจในการให้สัมปทานโดยอิสระ เสียทีเดียวก็หาไม่ กล่าวคือ จะต้องอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ด้วย

ในระยะเริ่มแรกที่มีการให้สัมปทานทำไม้ นั้น ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๔๔๔ หลักการที่ถือปฏิบัติมาแล้วนั้น ให้อนุญาตทำไม้โดยวิธีผูกขาดหรือให้สัมปทานทางราชการ ดำเนินการโดยวิธีประมูลค่าผูกขาดหรือค่าเปิดป่า ผู้ใดเสนอราคาค่าเปิดป่าสูงสุดและมีคุณสมบัติตามที่ทางราชการกำหนดก็จะได้สิทธิ เป็นผู้รับอนุญาตหรือสัมปทาน แต่แม้ทางราชการจะได้อ่างระเบียบหลักเกณฑ์การประมูลไว้อย่างรัดกุมแล้วก็ตาม ก็ยังปรากฏว่าการทำไม้ในป่าผูกขาดหรือสัมปทาน เหล่านั้นตกอยู่ในมือของนายทุนต่างท้องถิ่น โดยบุคคลเหล่านั้นได้อาศัยชื่อของผู้มีคุณสมบัติในท้องถิ่น แต่ขาดทุนรอน เป็นผู้ยื่นประมูลและรับอนุญาตแทน อันเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ตามนโยบายของรัฐบาล ที่พึงประสงค์จะให้ทรัพยากรธรรมชาติให้อำนวยประโยชน์แก่บุคคลในท้องถิ่น อีกประการหนึ่ง เนื่องจากนายทุนต้องลงทุนสูง จึงพยายามใช้เล่ห์เหลี่ยมทุจริตในการทำไม้เพื่อขดเขยสิ่งๆที่เสียไป โดยการลักลอบตัดไม้จากป่าอื่นที่ทำได้ง่าย และลงทุนแต่น้อยมาสวมแทนไม้ตามใบอนุญาต จึงก่อ

ให้เกิดความเสียหายอยู่เนือง ๆ ด้วยเหตุผลดังกล่าวรัฐบาลจึงเห็นชอบด้วยกับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๑ ในการเปลี่ยนแปลงวิธีการอนุญาตให้ทำไม้โดยการให้สัมปทาน ระยะยาวโดยไม่ต้องประมูล แต่กำหนดสิทธิให้ผู้ที่ได้รับสัมปทานทำไม้ใหม่ โดยแบ่งออกดังนี้^๑ คือ

๑. การให้สัมปทานแก่บริษัทจังหวัดทำไม้ ตามนโยบายใหม่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประสงค์ที่จะให้คนไทยผู้มีอาชีพในการทำไม้ภายในท้องถิ่นได้เป็นผู้มีส่วนในการทำไม้มากที่สุดที่จะทำได้ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้สำนึกว่าตนเองก็เป็นผู้มีผลประโยชน์จากป่าไม้ในท้องถิ่นของตนเองด้วย จึงกำหนดหลักการขึ้นดังนี้

(๑) ให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ถือหุ้นประมาณ ๒๐% ส่วนหุ้นอีก ๘๐% แบ่งให้พ่อค้าประชาชนตามคุณสมบัติ ได้แก่ ผู้มีอาชีพทำไม้รายใหญ่ ๑๕% ผู้ได้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ด้วยเครื่องจักร รวมทั้งโรงงานประดิษฐ์กรรมด้วยเครื่องจักร ๑๕% ผู้ได้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ด้วยแรงคนหรือได้รับอนุญาตตั้งโรงค้ำไม้แปรรูป ๒๐% และแบ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นอีก ๓๐%

(๒) จำนวนบริษัทที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่นี้ จะพิจารณาตามจำนวนป่า โครงการที่มีอยู่ และตามกำลังผลิตของป่า ซึ่งอาจจะจัดตั้งขึ้นจังหวัดละ ๑ บริษัท หรือ ๒ - ๓ จังหวัด รวมกันเป็น ๑ บริษัท ก็ได้ สุดแต่อาณาเขตป่าโครงการคาบเกี่ยวท้องที่จังหวัดใดบ้าง

(๓) เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงของบริษัท จึงได้กำหนดเงินทุนของแต่ละบริษัทไว้ไม่ต่ำกว่า ๑ ล้านบาท ส่วนมูลค่าหุ้นกำหนดให้มีราคาหุ้นละ ๑๐๐ บาท เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสซื้อหุ้นได้ทั่วถึงกัน

ปัจจุบันบริษัทประเภทนี้มีอยู่ด้วยกัน ๕๐ บริษัท ใน ๕๐ จังหวัด ได้รับป่าสัมปทานรวมทั้งสิ้น ๒๒๕ ป่า โดยแบ่งออกตามภาคได้ดังนี้

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	รวม	๑๕ จังหวัด	มีป่าสัมปทาน	๗๖ ป่า
ภาคกลาง	รวม	๑๕ จังหวัด	มีป่าสัมปทาน	๑๔ ป่า

^๑ หนังสือ ที่ กษ. ๐๗๐๔/๖๗๑๔ ลว. ๒๓ เมษายน ๒๕๑๑ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, หน้า ๒ - ๓.

ภาคใต้	รวม ๑๒ จังหวัด มีป่าสัมปทาน ๔๔ ป่า
ภาคเหนือ	รวม ๑๕ จังหวัด มีป่าสัมปทาน ๔๑ ป่า

๒. การให้สัมปทานแก่ผู้ที่ได้รับสัมปทานการทำไม้อยู่เดิม โดยที่เห็นว่าขณะนี้บริษัทที่ได้รับสัมปทานทำไม้อยู่หลายบริษัท ซึ่งได้ดำเนินการเป็นล่า เป็นสั้นมา เป็นเวลานาน บางบริษัทมีโรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไม้อย่างมั่นคง ถ้าจะงดการให้สัมปทานแล้วให้มารวมถือหุ้นในบริษัทที่จะก่อตั้งขึ้นใหม่ โดยให้มีสิทธิเพียงเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทเท่านั้น ย่อมจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนและจะกระทบกระเทือนต่อกิจการที่ดำเนินการอยู่ จึงตกลงว่าควรให้บริษัทเหล่านี้ได้สิทธิรับสัมปทานทำไม้ (ในป่าที่ตนได้รับสัมปทานอยู่เดิม) ต่อไป โดยมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้^๑

- (๑) ต้อง เป็นบริษัทหรือนุคคลที่ได้รับสัมปทานทำไม้ และในวันทีคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ใช้หลักเกณฑ์นี้ สัมปทานทำไม้ยังไม่หมดอายุ
- (๒) บริษัทหรือนุคคลนั้นต้องมีทุนเกินกว่าร้อยละ ๕๐ ของหุ้นทั้งหมด เป็นของบุคคลสัญชาติไทย
- (๓) บริษัทหรือนุคคลนั้นได้ดำเนินการทำไม้ตามเงื่อนไขสัมปทานและไม่เคยทำความเสียหายให้แก่ป่าไม้อย่างร้ายแรง

ปัจจุบันผู้ที่ได้รับสัมปทานทำไม้ประเภทนี้ มีอยู่ด้วยกัน ๑๔ หน่วยงาน ประกอบด้วยกลุ่มบริษัทและองค์การต่าง ๆ รวมเป็นป่าสัมปทานทั้งสิ้น ๖๑ ป่า เนื้อที่ ๒๗๔,๘๒๖ ตารางกิโลเมตร เป็นป่าไม้สัก ๘๘,๐๒๗ ตารางกิโลเมตร และอีก ๑๘๖,๘๙๙ ตารางกิโลเมตร เป็นป่าไม้กระยาเลย

เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งบริษัทเพื่อรับสัมปทานทำไม้ระยะยาว ได้พิจารณากำหนดเงื่อนไขสัมปทานเพื่อเป็นการบังคับให้ผู้รับสัมปทานทั้งสองประเภทปฏิบัติตาม

๑. บริษัทผู้รับสัมปทานจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามหนังสือบริคณห์สนธิและข้อบังคับตามที่ทางราชการได้กำหนดไว้ หากบริษัทผู้รับสัมปทานขาดคุณสมบัติภายหลังจากที่ได้รับสัมปทานแล้ว

^๑ รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปัญหานโยบายการทำไม้ เมื่อ ๖ มี.ค.๒๕๑๑.

ผู้ให้สัมปทานมีอำนาจเพิกถอนสัมปทานได้

๒. ถ้าบริษัทผู้รับสัมปทานปฏิบัติการด้วยความเรียบร้อย ไม่มีข้อบกพร่องเสียหาย ทางราชการก็จะพิจารณาให้ได้รับสัมปทานต่อเนื่องสัมปทานเดิมอีก แต่ถ้าปฏิบัติการไม่ชอบด้วยระเบียบแบบแผนและขาดความไว้วางใจ อันอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ผู้ให้สัมปทานจะสั่งเพิกถอนสัมปทานเสียก็ได้

การอนุญาตให้ทำไม้ในระยะยาว มีผลให้ผู้รับอนุญาตมีสิทธิทำไม้ได้หลายปี และมีผลต่อการป้องกันรักษาป่าดีกว่าการอนุญาตรายย่อย หรือการอนุญาตแบบผูกขาด จึงได้ใช้หลักเกณฑ์การอนุญาตซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ

๑. อนุญาตให้ทำไม้ต่อเนื่องกันเป็นเวลายาวนานเต็มตามรอบตัดฟันของโครงการกำหนดอายุสัมปทาน ๓๐ ปี

๒. กำหนดให้ผู้รับสัมปทานทำการปลูกบำรุงป่าทดแทนไม้ที่ตัดออกไป โดยทำตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ทางราชการจะได้กำหนดให้ แทนการเรียกเก็บเงินค่าบำรุงป่า และให้ผู้รับสัมปทานมีหน้าที่ดูแลรักษาป่า ป้องกันปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า สัตว์ป่า และสภาพธรรมชาติที่สวยงามภายในเขตป่าสัมปทานที่ทางราชการพึงประสงค์จะให้รักษาไว้

เมื่อรัฐบาลมีนโยบายให้สัมปทานระยะยาวเช่นนี้ จึงทำให้ช่วยยับยั้งการบุกรุกป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอยประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง ป่าโครงการหนึ่ง ๆ มีจำนวนแปลงตัดฟันถึง ๓๐ แปลง ถ้าให้อนุญาตแบบรายย่อย คือปีละ ๑ แปลง ป่าส่วนที่เหลืออีก ๒๙ แปลง ก็จะเป็นป่าปิดขาดผู้ดูแลรับผิดชอบ รัฐบาลจำเป็นต้องดูแลรักษาแต่ฝ่ายเดียว หรือแม้ว่าจะให้อนุญาตแบบผูกขาดก็ให้อนุญาตคราวละ ๓ แปลง ระยะเวลา ๓ ปี ป่าที่เหลืออีก ๒๗ แปลง ก็คงไม่มีผู้รับผิดชอบเช่นกัน ดังนั้น การที่กรมป่าไม้มีนโยบายให้สัมปทานระยะยาวก็ด้วยเหตุผล

๑. ทำให้การควบคุมการทำไม้เป็นไปโดยสะดวก เนื่องจากป่าหนึ่ง ๆ มีผู้เข้าทำไม้เพียงรายเดียว โดยเปิดให้ทำเป็นแปลง ๆ ต่อปี มีขอบเขตป่าที่ให้ทำไม้เป็นที่แน่นอน

๒. ผู้รับสัมปทานมีโอกาสทำไม้เป็นเวลาานาน ซึ่งถือเป็นอาชีพที่ยั่งยืนได้ จะได้อีกบ้างลงทุนในการป้องกันรักษาป่าที่ตนได้รับสัมปทาน ตลอดจนการลงทุนปลูกบำรุงป่าตามหลักวิชาการตามที่เจ้าหน้าที่จะได้กำหนดและให้คำแนะนำ

๓. ผู้รับสัมปทานจะเป็นกำลังในการป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า เนื่องจากเห็นว่าป่านั้น ๆ เป็นทรัพย์สินสมบัติอันจะยังประโยชน์ให้แก่ตนเองและลูกหลานต่อไป เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับความร่วมมือในเรื่องนี้แล้ว ย่อมจะบังเกิดผลในด้านการป้องกันรักษาป่าได้ดีขึ้น

๔. รัฐบาลสามารถกำหนดเงื่อนไขและวิธีการให้ผู้รับสัมปทานทำการปลูกบำรุงป่าตามความประสงค์ของทางราชการได้ อันจะช่วยแบ่งเบางบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินได้เป็นอันมาก

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า "สัมปทาน" เป็น "สัญญา" อย่างหนึ่ง ฉะนั้น ในสัญญาสัมปทานจึงประกอบด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ จำนวนหลายข้อ เงื่อนไขที่ว่านี้รัฐบาลเป็นผู้กำหนดขึ้นโดยกรมป่าไม้และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้ร่างเงื่อนไขเสนอไปให้รัฐบาล (คณะรัฐมนตรี) พิจารณา เมื่อรัฐบาลเห็นชอบด้วยก็อนุมัติให้ใช้ได้ จึงกล่าวได้ว่ารัฐบาลเป็นฝ่ายตั้งเงื่อนไขหรือข้อกำหนดในสัญญาสัมปทาน ผู้ขอสัมปทานไม่มีส่วนเสนอเงื่อนไขหรือไม่มีโอกาสต่อรองเงื่อนไข ถ้าพอใจในเงื่อนไขที่รัฐบาลกำหนดขึ้นไว้นั้นก็เข้าทำสัญญา (เข้ารับสัมปทาน) หากไม่พอใจในเงื่อนไขนั้นก็ไม่ต้องเข้าทำสัญญา เป็นอันยกเลิกไม่ต้องออกสัมปทานการให้สัมปทานของรัฐบาลแก่องค์การรัฐวิสาหกิจใด จะให้เฉพาะไม้กระยาเลยเท่านั้น ยกเว้นองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ซึ่งเป็นหน่วยงานโดยตรงของกรมป่าไม้ จะได้รับสัมปทานการทำไม้สักแต่ผู้เดียวด้วย

เงื่อนไขสัมปทาน

เงื่อนไขสัมปทานเป็นระเบียบหรือข้อกำหนดที่กรมป่าไม้ได้วางไว้สำหรับให้ผู้ได้รับสัมปทานป่าไม้ ทั้งป่าไม้สักและป่าไม้กระยาเลย ได้ถือปฏิบัติในด้านที่เกี่ยวกับการทำไม้ การบำรุงรักษาและดูแลป่าสัมปทานที่รับผิดชอบ การปลูกป่า เป็นต้น

หมายเหตุ เกี่ยวกับเงื่อนไขนี้ทั้งเงื่อนไขการทำไม้สักและไม้กระยาเลย ดูรายละเอียดจากภาคผนวก